

ДО ПИТАННЯ ГАРМОНІЧНОЇ ЛІНЕАРИЗАЦІЇ НЕЛІНІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ СИЛ ТЕРТЯ КОВЗАННЯ

Шамардіна В.М., Кукіль О.В., Макаренко Н.О., Немченко В.С.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Дослідження автоматизованих електромеханічних систем суттєво ускладнюються наявністю нелінійних елементів в виконавчих механізмах. Для багатьох електроприводів електротранспортних засобів, прокатних станів, механізмів пересування та ін. навантаженням опору є сили тертя, які залежать від умов ковзання $F_0 = f(v_k)$, нелінійність цієї залежності створює умови для збудження автоколивань в кінематичних ланках механізмів. Визначення умов виникнення автоколивань і їх параметрів значно спрощується при використанні метода гармонійної лінеаризації і відповідних критеріїв лінійної теорії автоматичного керування, що обумовлює актуальність питання.

Метою роботи є отримання коефіцієнта гармонійної лінеаризації нелінійної залежності сили тертя від швидкості ковзання $F_0 = f(v_k)$.

Апроксимовану статичну залежність сили тертя від швидкості ковзання $F_0 = f(v_k)$ можна представити чотирма ділянками (рис.1) [1].

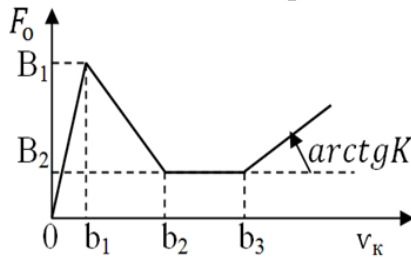

Рис.1

Таку еквівалентну статичну характеристику можна отримати шляхом паралельного прямого з'єднання типових нелінійних ланок, вихідна величина якого визначається алгебраїчним підсумовуванням вихідних сигналів складових ланок: 1) – «насичення» зі знаком (+), 2) – «зона нечутливості з насиченням» зі знаком (-), 3) – «зона нечутливості» зі знаком (+).

Передаючі функції цих гармонійно лінеаризованих ланок мають вид:

$$W_i(p) = q_i(A), \quad i=1, 2, 3, \quad (1)$$

де $q_i(A)$ – коефіцієнт передачі гармонійно лінеаризованої ланки.

Для обраних ланок в довідниках наведені відповідні залежності $q_i(A)$:

$$\begin{aligned} q_1(A) &= \frac{2 \cdot B_1}{\pi \cdot b_1} \cdot \left[\arcsin \frac{b_1}{A} + \frac{b_1}{A^2} \cdot \sqrt{A^2 - b_1^2} \right]; \\ q_2(A) &= -\frac{2 \cdot B_2}{\pi \cdot (b_2 - b_1)} \cdot \left[\arcsin \frac{b_2}{A} - \arcsin \frac{b_1}{A} + \frac{b_2}{A^2} \cdot \sqrt{A^2 - b_2^2} - \frac{b_1}{A^2} \cdot \sqrt{A^2 - b_1^2} \right]; \\ q_3(A) &= \frac{2 \cdot K}{\pi} \cdot \left[\frac{\pi}{2} - \arcsin \frac{b_2}{A} - \frac{b_2}{A^2} \cdot \sqrt{A^2 - b_2^2} \right] \end{aligned} \quad (2)$$

Результуючий коефіцієнт гармонійної лінеаризації має вигляд:

$$\begin{aligned} q(A) &= \frac{2}{\pi} \cdot \left[\left(\frac{B_1}{b_1} - \frac{B_2}{(b_2 - b_1)} \right) \cdot \arcsin \frac{b_1}{A} + \left(\frac{B_1}{A^2} - \frac{B_2}{(b_2 - b_1)} \cdot \frac{b_1}{A^2} \right) \cdot \sqrt{A^2 - b_1^2} - \right. \\ &\left. - \left(\frac{B_2}{(b_2 - b_1)} + K \right) \cdot \arcsin \frac{b_2}{A} + \left(\frac{B_2}{(b_2 - b_1)} \cdot \frac{b_2}{A^2} - K \cdot \frac{b_2}{A^2} \right) \cdot \sqrt{A^2 - b_2^2} + K \right]. \end{aligned} \quad (3)$$

Література:

1. Клепиков В. Б. Динамика электромеханических систем с нелинейным трением: монография. Х. : Підручник НТУ «ХПІ», 2014. – 408 с.